

Документ для легкого читання

Звіт про права українців з інвалідністю під час війни

Просто про права людей з інвалідністю

Документ підготовлено за підтримки Організації з безпеки та співробітництва в Європі

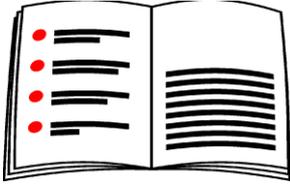
Документ підготовлено за проектом Бюро Демократичних Інститутів та Прав Людини

Проєкт називається «Підтримка людського виміру безпеки в Україні в часи кризи»

Під редакцією

Раїси Кравченко, заступниці директорки Всеукраїнської громадської організації «Коаліція захисту прав осіб з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень»

Ілюстрації зроблені за допомогою штучного інтелекту із використанням сайту <https://chatgpt.com/uk-UA/images/> та інших відкритих Інтернет джерел

Цей документ є легким для читання
описом звіту **ООН** та Глобального Фонду
Інвалідності 2025 року.

Це звіт про дотримання прав українців з
інвалідністю під час війни.

Читайте увесь звіт, якщо хочете дізнатися
більше про права українців з інвалідністю
під час війни.

Назва звіту “Ситуаційний аналіз прав
людей з інвалідністю в Україні: нові
виклики та можливості в умовах війни”.

Повний текст звіту англійською мовою
можна знайти на сайті Глобального
Фонду Інвалідності

[https://globaldisabilityfund.org/latest-
publications/?wpv_view_count=26&wpv_pa
ged=3](https://globaldisabilityfund.org/latest-publications/?wpv_view_count=26&wpv_page=3)

Зміст

1. Вступ 5

2. Про цей звіт 6

3. Як готували цей звіт 7

4. Хто відповідає за права українців з інвалідністю 8

5. Громадські організації людей з інвалідністю 9

6. Як міжнародні організації допомагають під час війни 10

7. Проблеми міжнародної допомоги 11

8. Проблеми із забезпеченням прав 12

9. Окремі права 13

10. Висновки 17

11. Поради владі 20

12. Пояснення складних слів 22

1. Вступ

Ви читаєте короткий виклад звіту про дотримання прав українців з інвалідністю під час війни.

Цей звіт опублікували у 2025 році.

Звіт написали 2 міжнародні організації та декілька українських.

Перша міжнародна організація це **Організація Об'єднаних Націй**, або коротко **ООН**.

Друга це **Глобальний Фонд Інвалідності**.

Українська Коаліція захисту людей з інтелектуальною інвалідністю брала участь.

Цей документ складний, тут є складні слова.

Складні слова у тексті зафарбовані синім кольором, причому букви більші ніж звичайно.

На сторінці 22 є пояснення складних слів.

Щоб зрозуміти документ, можна читати його так

- Читати по 3 чи 4 сторінки за 1 раз.
- Попросити когось дати пояснення.
- Вивчити значення складних слів і перечитати документ декілька разів.

2. Про цей звіт

Цей звіт описує, як виконуються права українців з інвалідністю, які права порушуються.

У звіті написано, що права українців з інвалідністю порушуються дуже часто.

Міжнародні організації **ООН** та **Глобальний Фонд Інвалідності** виявили багато порушень прав людей з інвалідністю.

Людам з інвалідністю тепер складніше отримати послуги і гуманітарну допомогу.

У документі написано про права **людей з різними видами інвалідності**.

Людей з **фізичною, інтелектуальною, психічною інвалідністю**, порушеннями зору і слуху.

Також у звіті написані поради державі Україна про дотримання прав людей з інвалідністю.

Поради написані про те, що саме українська влада повинна змінити, аби припинити порушення прав.

3. Як готували цей звіт

Глобальний Фонд Інвалідності підготував звіти про права людей з інвалідністю у 50 країнах.

Звіти описують, як виконують Конвенцію ООН про права людей з інвалідністю в цих країнах.

Звіт про права українців з інвалідністю під час війни готували від червня по грудень 2024 року.

Спочатку вивчали закони та плани щодо допомоги українцям у складних обставинах.

Потім провели зустрічі із 132 українцями з інвалідністю та 27 членами їхніх сімей.

Результати обговорили з працівниками ООН та 8 українських міністерств.

Цей звіт підготували для того, щоб виявити

- вплив війни на людей з інвалідністю
- невдачі у виконанні Конвенції ООН про права людей з інвалідністю
- які поради можуть допомогти владі
- сильні організації людей з інвалідністю

4. Хто відповідає за права українців з інвалідністю

У звіті написано, що за закони про права українців з інвалідністю відповідають **народні депутати**.

Ці депутати працюють в таких **Комітетах Верховної Ради**

- Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів
- Комітет з питань здоров'я нації, медичного обслуговування та медичного страхування
- Комітет з питань освіти, науки та інновацій

Про людей з інвалідністю піклуються **міністерства**

- соціальної політики,
- охорони здоров'я,
- освіти,
- у справах ветеранів,
- юстиції,
- у справах громад, територій та розвитку.

Місцева влада надає основні соціальні послуги, хоча на це є мало грошей.

5. Громадські організації людей з інвалідністю

У звіті написано, що інші люди, крім влади, захищають права українців з інвалідністю.

Рада **безбар'єрності** створена для подолання перешкод у житті українців з інвалідністю.

Також багато міжнародних організацій допомагають українцям з інвалідністю долати негативні наслідки війни.

Звіт також описує, як у далекому 1933 році створено перші **громадські організації людей з інвалідністю**.

Сьогодні людей з інтелектуальною формою інвалідності представляють 2 організації.

Це Коаліція захисту прав осіб з інтелектуальними порушеннями та Інклюзивна Україна.

Відповідно до міжнародних документів, влада повинна проводити консультації з громадськими організаціями людей з інвалідністю.

6. Як міжнародні організації допомагають під час війни

Найбільшу допомогу Україні під час війни надає міжнародна організація під назвою **Організація Об'єднаних Націй**.

Цю організацію називають скорочено **ООН**.

19 відділів **ООН** мають свої офіси в Україні.

Ще 5 відділів **ООН** працюють закордоном, щоб допомогти Україні.

Усього ці відділи **ООН** виконують 205 програм.

Під час повномасштабного вторгнення ООН продовжила такі програми, розпочаті раніше.

- Переведення дітей з інтернатів у сім'ї
- **Фізичної безбар'єрності**
- Програми участі людей з інвалідністю у житті країни та звикання на новому місці.

Починаючи з 2022 року багато міжнародних організацій стали допомагати простим людям.

Організація **Світовий Банк** відбудовує інтернати, її за це критикують.

7. Проблеми міжнародної допомоги

Міжнародні організації з **Європи** планують дати багато грошей для відбудови України.

Це гроші платників податків з країн Європи.

Тому європейські організації хочуть, щоб ці гроші витрачали без порушення прав українців з інвалідністю.

Європейські організації вимагають встановити такі правила під час відбудови України.

- Заборона витратити гроші європейських платників податків на інтернати.
- Забезпечення правил фізичної безбар'єрності, наприклад, пандуси, ліфти, спеціальне обладнання в туалетах, широкі проходи.
- Підтримка незалежного життя людей з інвалідністю в містах і селах замість інтернатів.
- Збір даних про людей з інвалідністю із вказанням статі, віку та виду інвалідності.

Людам з інвалідністю треба допомагати більше.

Частіше треба запрошувати їхні організації.

8. Проблеми із забезпеченням прав

Звіт описує, виконання яких прав людей з інвалідністю погіршилося через війну.

- Більше людей, які потребують догляду, потрапляють до інтернатів.
- Громадські організації людей з інвалідністю надають менше допомоги, бо у них стало менше грошей.
- Громадські організації мало знають про те, хто їм допоможе знайти гроші.

Деякі закони про права українців з інвалідністю не відповідають міжнародним документам.

Особливо це стосується людей з **інтелектуальною та психічною інвалідністю**.

У звіті названо порушення прав під час війни

- закони порушують права людей з інвалідністю
- необхідність бути в інтернаті для догляду
- немає грошей для послуг людині вдома
- витрачання грошей на відбудову інтернатів
- не всі люди з інвалідністю мають роботу
- опіка над недієздатними порушує їхні права
- люди з інвалідністю з села не мають допомоги

9. Окремі права

1. Встановлення інвалідності

На початку 2025 року розпочали роботу експертні команди для встановлення інвалідності.

Людина з довготривалою хворобою бере направлення сімейного лікаря до цих команд для встановлення інвалідності.

Звіт описує проблеми отримання цих направлень

- люди не знають, де отримати направлення
- таких команд мало, особливо в селах
- звернень багато, команди не встигають

2. Послуги соціальних служб

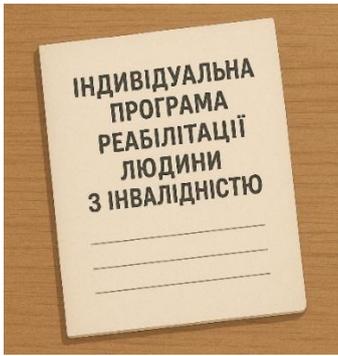
Під час війни людей з інвалідністю стало більше, держава виплачує їм більше грошей.

Грошова допомога ветеранам з інвалідністю більша, ніж людям з інвалідністю з дитинства.

Влада в містах і селах не має грошей на догляд вдома і підтримане проживання.

Тому багато людей потрапляє до інтернатів.

За 2022 і 2023 роки це були 7 тисяч 800 людей.

3. Реабілітація

Усі люди з інвалідністю мають право на **реабілітацію**.

Але мало людей з інвалідністю отримують реабілітацію через нестачу грошей, відсутність спеціалістів, приміщень, обладнання.

4. Допоміжні пристрої

Допоміжні пристрої для людей з інвалідністю потрібні багатьом.

Прикладами таких пристроїв є крісла колісні, слухові апарати для людей з проблемами слуху, ортопедичне взуття.

Хоча стало більше центрів для отримання пристроїв, вони бувають поганої якості, іноді доводиться довго чекати.

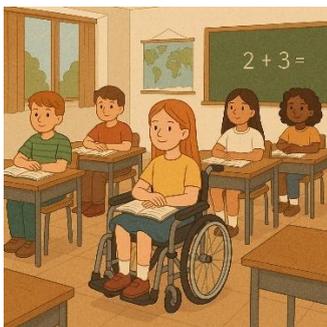

5. Медичні послуги

Влада продовжує змінювати медичні послуги, та для людей з інвалідністю є перешкоди.

7 з 10 людей з інвалідністю потребують допомоги, щоб отримати медичні послуги.

Під час лікування їм складно отримати догляд.

6. Навчання

Минуло 8 років відтоді, як діти з інвалідністю отримали право на інклюзивне навчання.

Інклюзивне навчання це коли діти з інвалідністю вчаться в звичайних школах з іншими дітьми.

Ворог розрушив тисячі шкіл, діти вчаться дистанційно, це важко для дітей з інвалідністю.

Також перешкодами для навчання є нестача грошей для ремонту допоміжних пристроїв, транспорту та шкільних укриттів.

7. Робота і гроші для життя

В Україні 1 з кожних 4 робочих місць за законом належить працівникові з інвалідністю.

Інакше **роботодавець** платить **штраф**.

Бізнеси наймають більше працівників з інвалідністю, ніж державні організації.

Не всі люди з інвалідністю можуть заробляти гроші, тому просять про гуманітарну допомогу.

Людам з інтелектуальною інвалідністю особливо складно знайти роботу.

8. Право на справедливий суд

Понад 35 тисяч українців з інтелектуальною та психічною інвалідністю визнані **недієздатними** за рішенням суду.

Недієздатні люди втрачають право приймати рішення про своє життя, усі рішення за них приймають **опікуни**.

Часто суд не запрошує людину на засідання, коли приймає рішення про визнання людини недієздатною.

Багато судів припинили роботу через воєнні дії.

Судові процедури не розраховані на людей з інвалідністю.

9. Зрозуміла інформація

Було прийнято правила доступного інформування, але вони не виконуються.

Люди з порушеннями слуху не завжди отримують послуги перекладача жестової мови.

У 2024 році було проведено дослідження про можливість отримувати гуманітарну допомогу для людей з інвалідністю.

У звіті написано, що люди з інвалідністю часто не знають, як отримати гуманітарну допомогу.

10. Висновки

1. Коли людині встановлюють інвалідність, перш за все дивляться на її медичні документи.

При цьому людина не має реабілітації, соціальних послуг та догляду для самостійного проживання.

2. Хоча влада витрачає все більше грошей на людей з інвалідністю, їх витрачають на грошову допомогу.

Мало виділяють грошей на соціальні послуги.

Витрачають гроші на відбудову інтернатів замість влаштування догляду за місцем проживання людей з інвалідністю.

3. Люди з інвалідністю мають мало можливостей знайти роботу.

Хоча роботодавці повинні залишати робочі місця для людей з інвалідністю, вони порушують це правило.

Тим більше, що понад 35 тисяч людей з інвалідністю визнано недієздатними за рішенням суду.

4. Влада запланувала зробити **доступними** будинки, вулиці, інформацію та участь людей з інвалідністю у прийнятті рішень.

Немає способів виміряти, скільки будівель, вулиць, інформації та прийнятих рішень є **доступними**.

Влада затвердила декілька документів про правило доступності для усіх будівель, вулиць, **транспортних засобів**, інформації.

Хоча державні будівельні правила вимагають доступності, ці правила не завжди виконуються.

Місцеві органи влади та неурядові організації контролюють доступність та повідомляють про порушення.

Але ніхто нікого не наказує за порушення.

Бомбосховища та місця колективного проживання людей, які тікають від війни, порушують правила доступності.

Тому люди з інвалідністю не можуть користуватися ними під час авіанальотів.

Люди з психічною інвалідністю не можуть жити без тихих кімнат і персональних помічників.

5. Транспорт не є доступним для людей з інвалідністю.

Багато хто з них скаржаться на відсутність низьких платформ на транспортних засобах, щоб заїхати на кріслі колісному.

Також на вокзалах відсутні пристосовані туалети.

6. Недостатньо грошей для допомоги українцям з інвалідністю.

За останні 2 роки грошей для людей з інвалідністю виділяють більше.

Але ці гроші в основному витрачають на грошову допомогу людям.

7. Програми міжнародної допомоги дуже важливі для людей з інвалідністю.

Головною організацією, яка надає таку допомогу, є Організація Об'єднаних Націй.

Грошову гуманітарну допомогу надали для 310 тисяч українців з інвалідністю.

Але з 2024 року гуманітарної допомоги стає все менше.

11. Поради владі

1. Треба зробити доступними місця загального користування, будівлі, транспорт, інформацію.

Запровадити перевірки доступності.

Змінити українські правила щодо доступності, щоб вони відповідали європейським.

Надавати зрозумілу інформацію та збільшити послуги перекладу жестової мови.

2. Надавати послуги з догляду вдома у людини замість інтернатів.

Навчити спеціалістів оцінювати потребу людини з інвалідністю щодо допомоги соціальних працівників.

Більше надавати послуг вдома та підтримувати самостійне проживання для осіб з інвалідністю.

3. Збільшити послуги з навчання, працевлаштування, а також медичні послуги для людей з інвалідністю.

Перевіряти, чи ці послуги надаються усім людям з інвалідністю.

РІВНІ ПРАВА

4. Змінити українські закони про права людей з інвалідністю, щоб вони відповідали міжнародним документам.

5. Розповідати усім українцям про права людей з інвалідністю.

Навчати дітей в школах, щоб вони не ображали людей з інвалідністю.

Розповідати в газетах, на телебаченні та в інтернеті про права людей з інвалідністю.

6. Треба почати збирати інформацію про людей з інвалідністю за міжнародними правилами.

Треба почати виділяти гроші на виконання прав людей з інвалідністю за міжнародними правилами.

За гроші платників податків треба купувати товари, які відповідають правилам доступності.

7. Треба написати і затвердити правила, як громадські організації людей з інвалідністю будуть консультувати владу.

Треба призначити Радника з прав людей з інвалідністю для влади.

12. Пояснення складних слів

Глобальний Фонд Інвалідності це один із відділів Організації Об'єднаних Націй, що займається питаннями прав людей з інвалідністю в усьому світі

Міністерство це орган влади, який керує якимось видом діяльності людей в країні.

Наприклад, Міністерство охорони здоров'я керує медичними послугами в Україні, Міністерство освіти керує усіма школами, університетами.

Організація Об'єднаних Націй це міжнародна організація, яка має коротку назву **ООН**.

Багато країн створили ООН і домовилися разом вирішувати спільні проблеми.

Представники всіх країн збираються разом в одному місці, обговорюють проблеми і пишуть міжнародні документи.

У міжнародних документах написано про домовленість діяти однаково в однакових ситуаціях.

Наприклад, допомагати жителям кожної країни, коли у них трапляється інвалідність.

Люди з різними видами інвалідності це люди з фізичною, інтелектуальною, психічною інвалідністю та порушеннями зору і слуху.

Коли людина має проблеми зі слухом або зором, то це називають сенсорною інвалідністю.

Фізична інвалідність це коли людина має постійні захворювання тіла і їй встановлюють інвалідність.

Людина не може робити все те, що робить здорова людина.

Наприклад, людина пересувається лише в кріслі колісному, бо самостійно ходити не може.

Інтелектуальна інвалідність це коли людині складно розуміти нову інформацію, приймати рішення.

Іноді людина не може навчитися читати, користуватися мобільним телефоном, комп'ютером, планшетом.

Людина не завжди розуміє, що буде після її вчинку.

Такій людині після надання документів дають посвідчення про інвалідність, призначають грошову допомогу від влади.

Такій людині потрібна допомога від інших, від мами, рідної людини чи персонального асистента.

Психічна інвалідність це коли людина неправильно розуміє, хто вона і що з нею відбувається.

Коли у людини починається психічне захворювання, їй потрібна допомога рідних та лікаря психіатра.

Народні депутати це депутати Верховної Ради України, які приймають закони.

Комітети Верховної Ради це коли кожен депутат Верховної Ради вибирає собі питання для роботи.

Декілька депутатів, які обрали однакові питання, створюють групу, що називається комітет, де разом вирішують проблеми.

Наприклад, комітет з питань здоров'я.

Експертні команди для встановлення інвалідності це група лікарів та інших спеціалістів.

Ці спеціалісти вирішують, чи встановлювати інвалідність хворій людині.

Реабілітація це коли людина забула, як треба щось робити, і реабілітолог навчає її знову.

Наприклад, людина втратила ногу і розучилася ходити, їй дають протез і знову вчать ходити.

Допоміжні пристрої для людей з інвалідністю це технічні та інші засоби реабілітації

Вони включають протези, ортопедичне взуття, засоби для пересування, наприклад, крісла колісні, обладнання для самообслуговування.

Допоміжні пристрої допомагають подолати фізичні обмеження та покращити життя.

Фізична безбар'єрність це коли немає перешкод у будівлях, на вулицях, у поїздах, машинах та автобусах.

Людина може піти скрізь, куди їй потрібно.

Недієздатна людина це коли суд приймає рішення, що доросла людина не може за себе відповідати.

Спочатку рідні люди подають заяву до суду, щоб суд визначив здатність людини приймати рішення.

Суд розглядає стан людини і висновок психіатрів про її здоров'я.

Якщо суд визнає людину недієздатною, людина втрачає право приймати рішення про своє життя.

Суд призначає недієздатній людині опікуна, який за неї відповідає.

Опікун це людина, яка несе відповідальність за недієздатну людину і приймає за неї рішення.

Часто опікуном недієздатної людини стає мама чи інші родичі.

Роботодавець це людина, яка бере на роботу інших людей, дає їм роботу.

Штраф – це гроші, які людина платить за якусь свою провину.

Наприклад, поліція може призначити штраф людині, яка перейшла вулицю у забороненому для цього місці.